

**БЪЛГАРСКА АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ
ИНСТИТУТ ЗА ИКОНОМИЧЕСКИ
ИЗСЛЕДВАНИЯ**

1040 София, ул. „Аксаков“ № 3
тел.: (02) 810 40 10, (02) 810 40 18
факс: (02) 988 21 08
e-mail: ineco@iki.bas.bg, <http://www.iki.bas.bg>

**BULGARIAN ACADEMY OF SCIENCES
ECONOMIC RESEARCH
INSTITUTE**

3 Aksakov Str., 1040 Sofia, Bulgaria
tel.: (+359 2) 810 40 10, (+359 2) 810 40 18
fax: (+359 2) 988 21 08
e-mail: ineco@iki.bas.bg, <http://www.iki.bas.bg>

БЪЛГАРСКА АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ
ИНСТИТУТ ЗА ИКОНОМИЧЕСКИ
ИЗСЛЕДВАНИЯ

О Т Ч Е Т

(извлечение)

за дейността през 2021 г.

януари 2022 г.
София

1. ПРОБЛЕМАТИКА НА ЗВЕНТО

1.1. ПРЕГЛЕД НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ЦЕЛИТЕ (СТРАТЕГИЧЕСКИ И ОПЕРАТИВНИ) НА ЗВЕНТО, ОЦЕНКА И АНАЛИЗ НА ПОСТИГНАТИТЕ РЕЗУЛТАТИ И НА ПЕРСПЕКТИВИТЕ НА ЗВЕНТО В СЪОТВЕТСТВИЕ С НЕГОВАТА МИСИЯ И ПРИОРИТЕТИ, СЪОБРАЗЕНИ С УТВЪРДЕНИТЕ НАУЧНИ ТЕМАТИКИ

Мисията на ИИИ при БАН е да подпомага икономическото развитие и успешната интеграция на България в ЕС чрез научни изследвания, оценки и предложения за икономическата политика на държавата и бизнеса, чрез създаване и разпространяване на знание, чрез обмяна на опит и обучение на учени и специалисти.

В изпълнение на заявените стратегически и оперативни цели, през 2021 г. ИИИ при БАН продължава да утвърждава позициите си на водещ академичен център в областта на икономическата наука в България и на експертен център за приложни знания, компетенции и консултации в областта на стопанската политика и практика.

Постигнатите резултати в дейността на Института през 2021 г. са в съответствие с обновените и утвърдени от Научния съвет „Приоритети на научноизследователската дейност на ИИИ при БАН за периода 2021-2030г.“, съобразени с новите парадигми и предизвикателства. Те са насочени към развитие на теоретико-методологични знания, идентифициране на обективно съществуващи проблеми и търсене на възможни решения, определяне на очаквани ефекти и формулиране на конкретни препоръки.

В проектите на ИИИ при БАН се открояват анализи и оценки на състоянието, промените, политиките, вкл. в контекста на COVID епидемията, и перспективите относно:

- *икономическата динамика и междуетрасловите взаимодействия, развитието на реалния и финансовия сектори, факторите на икономическия растеж;*
- *пазара на труда, доходите и жизнения стандарт на национално и регионално равнище;*
- *структурите и управлението, иновационния потенциал и корпоративната култура на българските предприятия;*
- *влияние на COVID-19 върху човешкия капитал в България: демографски и образователни измерения;*
- *продоволствена сфера в България, продоволствена и хранителна сигурност;*
- *прехода към зелена икономика и предизвикателствата пред финансовата и фискална система на България;*
- *българската електроенергетика в контекста на „Зеления пакт“;*
- *българската миграция в началото на XXI век – детерминанти, квалификация, устойчивост на завръщането;*
- *сравнителните предимства на българската икономика в Евразоната и икономическите перспективи пред България;*
- *влиянието на промените на Единния пазар на Европейския съюз върху българската икономика;*
- *търговско-инвестиционните отношения България–Китай;*
- *прилагането на фискални и монетарни инструменти за стабилизиране на икономиката в страни с различен паричен режим.*

През 2021 г. са завършени 7 проекта от научноизследователската програма на ИИИ при БАН, а други 18 проекта са със срок на изпълнение през 2021 г. и 2022 г.

Въпреки сложната епидемиологична обстановка, ИИИ при БАН продължава да разширява и задълбочава партньорството си с представители на централната и местната администрации; на държавни и частни бизнес структури; на неправителствени организации, на международни институции и организации, като предоставя експертни доклади с анализи, оценки и препоръки в отговор на заявени от тях потребности; работи по съвместни проекти с български и чуждестранни академични институции.

През 2021 г. Институтът е *водеща организация* или *съизпълнител* при осъществяването на **10** научни и научно-приложни проекта, финансирани по:

договори с МОН: ННП „Здравословни храни за силна биоикономика и качество на живот“ (**1**), конкурси на фонд „Научни изследвания“ (**5**);

договори с БАН: по линия на международното сътрудничество в рамките на междуакадемични договори и споразумения (**3**); НП „Млади учени и постдокторанти“ (**1**).

С *лично участие* на академични служители от Института се разработват **21** проекта, финансирани по договори с международни и национални институции и организации: ЕС, Horizon 2020, Erasmus+; Министерски съвет – ОП „Добро управление“; МТСП – ОП „Развитие на човешките ресурси“; МОН – ОП НОИР, Националната пътна карта за научноизследователски инфраструктури (2018-2022); МРРБ – Оперативната програма «Развитие на регионите»; МОСВ и други, което е признание за тяхната компетентност, аналитичен и експертен опит.

ИИИ при БАН има сключени меморандуми и споразумения за сътрудничество (за изследователска, публикационна, обучителна дейност) с редица академични институции в България и чужбина. На основата на международното сътрудничество с чуждестранни академии (РА; НАНУ), ИИИ при БАН реализира съвместни проекти и публикации, организира международни научни форуми, подкрепя обмен на знания и опит. Институтът и негови сътрудници членуват в над **60** международни и национални научни мрежи и организации.

Чрез своите акредитирани през отчетния период шест докторски програми ИИИ на БАН създава подходяща среда за усвояването на нови знания, придобиването на научен опит, формирането на изследователски компетенции в подготовката на висококвалифицирани специалисти – икономисти за нуждите на администрацията, бизнеса, науката и образованието. През 2021 г. в Института са обучавани **7** докторанти: **6** – задочно обучение и **1** – на самостоятелна подготовка. Един докторант приключи в срок обучението си с успешна защита на дисертационен труд, което е доказателство, че в Института има необходимите условия за пълноценното обучение на докторантите и придобиване на научна степен „доктор“.

Въпреки ограниченията и несигурността, предизвикани от влошените пандемични условия в национален и световен мащаб, през 2021 г. ИИИ при БАН е организатор и съорганизатор на **5** национални и международни научни форуми, в които взимат участие представители на българската и международната академична общност. Учените от Института представят резултати от изследванията си и на други **16** национални, **40** международни и с международно участие научни форуми у нас и в чужбина.

ИИИ при БАН е сред топ 25% от институциите в България, регистрирани в световната база данни в областта на икономическите науки RePEc (Research Papers in Economics) по публикации и цитирания. Академичният състав на Института има множество публикации в национални и международни научни издания, включително реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация, които намират широк отзвук чрез множество цитирания от български и чуждестранни автори. През 2021 г. сътрудниците на Института са реализирали **97** публикации. Регистрирани са **299** цитирания на публикации на академичния състав на Института.

За поредна година екип учени от Института подготви Годишен доклад „**ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ И ПОЛИТИКИ В БЪЛГАРИЯ: ОЦЕНКИ И ОЧАКВАНИЯ**“, с тема на фокус **"ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА ПРЕД ИКОНОМИКАТА, ПОРОДЕНИ ОТ ПАНДЕМИЯТА COVID-19: ПРОБЛЕМИ И РЕШЕНИЯ"**. В Доклада се проследява динамиката на макроикономическите показатели, състоянието на реалния и финансовия сектори, дават се препоръки за подходящи политики в краткосрочна, средносрочна и дългосрочна перспектива. Отразявайки променените вътрешни и външни условия, в Доклада се предлага оценка на ефектите на *COVID-19* върху икономическото развитие на страната; дискутират се предизвикателствата пред икономиката от гледна точка на модела на растежа, инфлационните очаквания, проблемите с неравенството и заетостта, банковата система и др.; направен е анализ на Плана за възстановяване и устойчивост като се открояват предоставените и пропуснати възможности.

Институтът продължава своята издателска дейност чрез двете си реферирани научни списания – „Икономическа мисъл“ и „Икономически изследвания“. „Икономически изследвания“ е първото в страната списание с импакт ранг в областта на икономиката – SJR: 0,2 (2020) и е в квантил Q3 „Economics, Econometrics, Finance“ на *SCOPUS*, а списание „Икономическа мисъл“ се индексира и реферира в *ERIH PLUS* (Европейски реферативен индекс).

Значимостта на резултатите, за която може да се съди по търсенето от редица потребители и партньори сътрудничество, както и нарастващата цитируемост на публикациите, са доказателство за признание на изследователските постижения и приноси на учените в Института и създават добра основа за бъдещи проектни участия на звеното в конкурсите по различни национални и международни програми.

1.2. ИЗПЪЛНЕНИЕ НА НАЦИОНАЛНАТА СТРАТЕГИЯ ЗА РАЗВИТИЕ НА НАУЧНИТЕ ИЗСЛЕДВАНИЯ В РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ 2017-2030 ([HTTPS://WWW.MON.BG/BG/143](https://www.mon.bg/bg/143)) - ИЗВЪРШЕНИ ДЕЙНОСТИ И ПОСТИГНАТИ РЕЗУЛТАТИ ПО КОНКРЕТНИТЕ ПРИОРИТЕТИ

Разработваните в Института научноизследователски проекти и комплексни експертизи са обвързани по своя научен смисъл и социална значимост с реализирането на Националната стратегия за развитие на научните изследвания в България 2017-2030 (НСРНИ), чиято цел е превръщането на науката във фактор за развитие на икономика, базирана на знанието и иновациите.

В съответствие с Националната стратегия се изпълнява Стратегия за научно развитие на Института за икономически изследвания при БАН за периода 2018-2030 г.

Съдържанието и приоритетната насоченост на научните изследвания на ИИИ на БАН отразяват както потребностите на българската социално-икономическа реалност, така и предизвикателствата пред съвременната наука в европейски и световен аспект. Развитието на научните изследвания на равнището на модерното научно познание се възприема от учените в Института като основно конкурентно предимство сред развиващите икономическа наука институции.

Научните и научно-приложните разработки надхвърлят чисто икономическото измерение на изследваната проблематика и чрез прилагането на интердисциплинарен подход предлагат решения, съобразени с целите на Националната стратегия: постигане на икономически растеж и значително подобряване качеството на живот в страната, като се засили отговорността на българската наука към обществото, и обратно; повиши общественото доверие към науката; издигне международният авторитет на страната в областта на науката.

В Института се извършват изследователска и експертна дейности, съответстващи на научните приоритети за насочените фундаментални изследвания, обвързани с актуални обществени предизвикателства:

- повишаване конкурентоспособността и продуктивността на икономиката;
- социално развитие, решаване на демографския проблем и намаляване на бедността;
- подобряване на качеството на живот – храни, биоразнообразие, опазване на околната среда, транспорт, и др.;
- енергия и енергийна ефективност; ефективно оползотворяване на природни ресурси;
- развитие на икономическата култура на обществото;
- национална сигурност, в т.ч. продоволствена.

Една от основните задачи пред Института в изпълнение на НСРНИ в Република България 2017-2030, е създаването на условия за привличане и задържане младите таланти в България чрез различни форми на изява на младите учени:

- включване в колективни проекти – международни и с национално значение;
- консултиране и ръководство на новоназначени асистенти;
- участие в международни и национални научни конференции;
- реализиране на публикации в специализирани научни издания.

В съответствие с НСРНИ в Република България 2017-2030, ИИИ на БАН:

- стимулира кариерното развитие на учените, основано на високо ниво на научните изследвания;
- участва в разработването на становища и експертизи, възложени от министерства и други държавни институции;
- насърчава публикационната активност на учените, с акцент върху международни издания с рефериране и индексирание в световноизвестни бази данни с научна информация, вкл. с импакт фактор и ранг;
- задълбочава двустранното сътрудничество и международното партньорство като важни стратегически аспекти за академично развитие на учените и възможност за ползване на съвременни научни инфраструктури;
- подкрепя членството в международни мрежи и научни организации.

1.3. ПОЛЗА/ЕФЕКТ ЗА ОБЩЕСТВОТО ОТ ИЗВЪРШВАНИТЕ ДЕЙНОСТИ

Важен критерий при избора на теми за проекти от научноизследователската програма на Института за икономически изследвания при БАН е потенциалната полза за икономиката и обществото от тяхното изпълнение.

В Института се извършват научни и научно-приложни изследвания, в отговор на потребностите на обществото от нови знания и иновативни подходи, които обясняват закономерностите и актуалните предизвикателства на икономическото развитие, аргументират адекватни мерки и политики, предлагат съвременни методи на управление, насърчават модерния начин на икономическо мислене и възприемане на икономическата реалност.

Научните разработки обхващат различни аспекти на икономическите отношения в страната, както и със страни от и извън ЕС; дават реални оценки на състоянието и прогнози за

развитието на българската икономика и българските предприятия, на реалния и финансовия сектори; на пазара на труда; на доходите, социалното осигуряване и защита; на ролята на международните икономически и финансови институции за България; на регионалната икономическа ефективност и системата на местните финанси, и др.

Изследователската дейност на учените от ИИИ при БАН съдържа експертни анализи и рационални решения на важни социално-икономически проблеми, които вълнуват българското общество и могат да намерят ефективно приложение в работата на управленските органи на различно равнище, в рамките на законодателната и изпълнителната власт. Конкретните предложения и препоръки, направени в научните разработки с приложен характер, са в полза на обществото и кореспондират с потребностите на централната и местната администрация, бизнеса и неправителствения сектор.

Изследователското сътрудничество на Института с национални и чуждестранни научни институции и висши училища, разработването и реализирането на съвместни проекти, на лекционни програми и курсове повишават неговите авторитет, влияние и значимост в национален и международен план.

Публикациите, лекциите, обществените и медийни изяви се използват за популяризиране и разпространяване на научното знание не само сред специализираната научна колегия, но и сред по-широка аудитория.

1.4. ВЗАИМООТНОШЕНИЯ С ДРУГИ ИНСТИТУЦИИ

През 2021 г. учени от Института изпълняват проекти, финансирани по програми и фондове от национални и международни институции: проекти, финансирани по Оперативни програми на структурните фондове към МС, МОН и МТСП – **7**; проекти, финансирани от европейски и международни програми и фондове – **3**. Проектите, финансирани от Национални фондове, по договори с министерства и други ведомства, са **10**, от които **3** проекта са завършени, като по **два** от тях Институтът е *водеща институция* или *съизпълнител*; другите **7** проекта продължават да се изпълняват, като по **четири** от тях Институтът също е *водеща институция*. По линия на международното сътрудничество в рамките на междуакадемични договори и споразумения, успешно са завършени **3** проекта, по които Институтът е *водеща институция* или *съизпълнител*.

През изминалата 2021 г. учени от ИИИ на БАН са привлечени за членове на работни групи и комисии, като експерти и консултанти на публично-административни органи от различни области и нива – *наднационално* (Европейски икономически и социален комитет); *национално*, като Министерски съвет, МОН, МТСП, МИ, МРРБ, МОСВ, Министерство на транспорта, НАОА, Комисия за защита от дискриминация, НСИ, БТПП, НСОРБ и *регионално* (общински институции).

Академичният състав на ИИИ на БАН преподава в редица университети и висши училища, в бакалавърски и магистърски програми: СУ „Св. Климент Охридски“, ВСУ „Черноризец Храбър“, УНСС, ПУ „Паисий Хилендарски“, ВУЗФ, МВБУ-Ботевград, НБУ, ЛТУ, Американски университет в България, ЮЗУ „Неофит Рилски“, Тракийски университет-Стара Загора, ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“, УХТ-Пловдив, ВУАРР-Пловдив, ВУТП и др. С някои от тези висши учебни заведения Институтът има подписани договори и споразумения за сътрудничество и съвместно обучение.

През годината сътрудници на ИИИ при БАН участваха в редица медийни предавания и публични прояви. Общият брой на обществените изяви е над **100**.

1.5. ОБЩОНАЦИОНАЛНИ И ОПЕРАТИВНИ ДЕЙНОСТИ, ОБСЛУЖВАЩИ ДЪРЖАВАТА

1.5.1. Практически дейности, свързани с работата на национални, правителствени и държавни институции, индустрията, енергетиката, околната среда, селското стопанство, национални културни институции и др. (относими към получаваната субсидия).

Практическите дейности на учените от ИИИ при БАН са свързани с работата на **национални правителствени и държавни институции** и се осъществяват чрез участие в съответни експертни съвети, комисии, групи и други експертни органи:

*Постоянно действаща експертна комисия към **МОН** за наблюдение, оценка и анализ на научноизследователската дейност, осъществявана от висшите училища и научните организации; Консултативен съвет за насърчаване на МСП към **МИ**; Комитет за наблюдение на ОП „Региони в растеж” 2014-2020 г. към **МРРБ**; Междуведомствена работна група по демографските въпроси, доходи и жизнено равнище към **МТСП**; Национален консултативен съвет по КСО към **МТСП**; Комитет „Социална политика и заетост“ към **МТСП**; Тематична работна група към **МРРБ** за разработване на „Оперативна програма за развитие на регионите“ за периода 2021-2027г.; Комитет за наблюдение към **МС** по Оперативна програма „Техническа помощ“; Научно-експертен съвет към **НСИ**; Национален статистически съвет към **НСИ**; Постоянната комисия по стопански науки и управление към **НАОА** при **МС**; Комисия по качество към **НАОА** при **МС**; ПНЕК по обществени науки към **ФНИ-МОН**; Управителен съвет (УС) на **БТПП**.*

Извършените експертизи и консултации, разработените становища и доклади допринасят за разрешаването на актуални проблеми на социално-икономическото развитие на страната, за утвърждаване на ролята и за признание на компетентността на учените от Института да вземат решения по важни за страната практически въпроси от стопанската практика.

Внимание заслужава участието на учени от ИИИ при БАН в изработването и предоставянето на експертизи в помощ на институции и органи на управление: експертен доклад по писмена заявка относно дейността на Комисия, назначена със заповед №IV-24/21.04.2020 г. от Председателя на БАН, за водене на преговори, подготовка на документи, проекти на договори по финансово-икономически въпроси за **БАН**; писмени експертни становища: Становище на ИИИ при БАН по проект на Национална програма „Стимулиране на публикационната активност на научноизследователския състав на държавните висши училища”, за **МОН**; Становище на ИИИ при БАН по втори вариант на проект на Национална програма „Стимулиране на публикационната активност в авторитетни международни научни списания”, за **МОН**; Експертиза за „Комисия по етика“ към **МОН** относно „Плагиатството и противодействието срещу него”; писмени експертизи за Европейски икономически и финансови институции; осъществяването на експертна дейност при участие в специализираните комисии и работни групи към **МС**, **НАОА**, **МИ**, **МОН**, **МТСП**, **МРРБ**, **НСИ**, **БТПП**.

Учените от ИИИ при БАН извършват разнообразна рецензионна дейност за национални и международни научни списания/ издания, като членове на научни журита, редакционни съвети и колегии, рецензират научни монографии и научноизследователски проекти.

1.5.2. Проекти, свързани с общонационални и оперативни дейности, обслужващи държавата и обществото, финансирани от национални институции (без Фонд „Научни изследвания“), програми, националната индустрия и пр.

2. РЕЗУЛТАТИ ОТ НАУЧНОИЗСЛЕДОВАТЕЛСКАТА ДЕЙНОСТ ПРЕЗ 2021 г.

2.1. Най-значимо научно постижение и съответната графична илюстрация към него с кратък подфигурен текст

ПОЛИТИКИТЕ НА ПАЗАРА НА ТРУДА В БЪЛГАРИЯ – РАЗВИТИЕ И ОСОБЕНОСТИ В ПЕРИОДА 2014-2020 г.

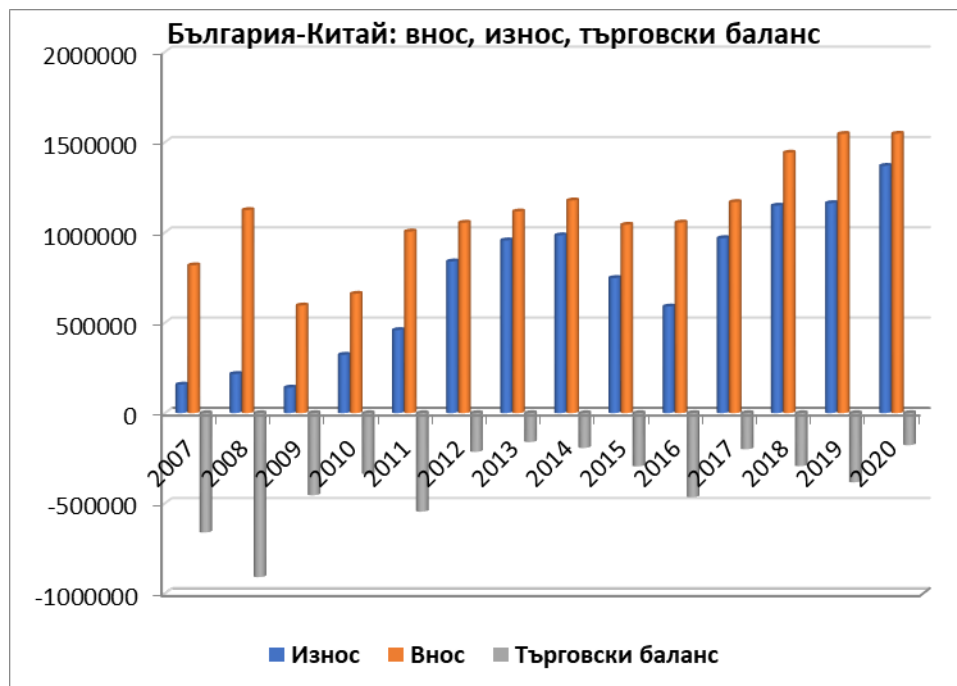
Ръководител проф. д-р Искра Белева

Направената систематизация на активната политика на пазара на труда в периода 2014-2020 г. въз основа на система от критерии, обвързваща последователността и приемствеността та тази политика спрямо заложените цели за развитие до 2020 г. с динамиката и структурните промени в основни параметри на пазара на труда и индивидуалните оценки за ефективността ѝ. Въз основа на тази систематизация са изведени основни характеристики, открояващи позитивни тенденции в развитието на активната политика на пазара на труда, както и налични дисбаланси в обхвата на целевите групи и дефицити в структуриране на програмите и тяхното ефективно управление. В резултат на анализите са изведени препоръки за усъвършенстване на структурата, насочеността и гъвкавостта на активната политика на пазара на труда в условията на съвременните предизвикателства пред развитието на труда. Направените изводи от това изследване обогатяват научното познание за възможностите и ефектите от активна политика на пазара на труда в най-новата ни история. Получените резултати и систематизираните изводи са от интерес и за институциите, пряко ангажирани в създаването на политиката и отговорни за нейното реализиране.

ТЪРГОВСКО-ИНВЕСТИЦИОННИТЕ ОТНОШЕНИЯ БЪЛГАРИЯ-КИТАЙ

Ръководител проф. д-р Искра Балканска

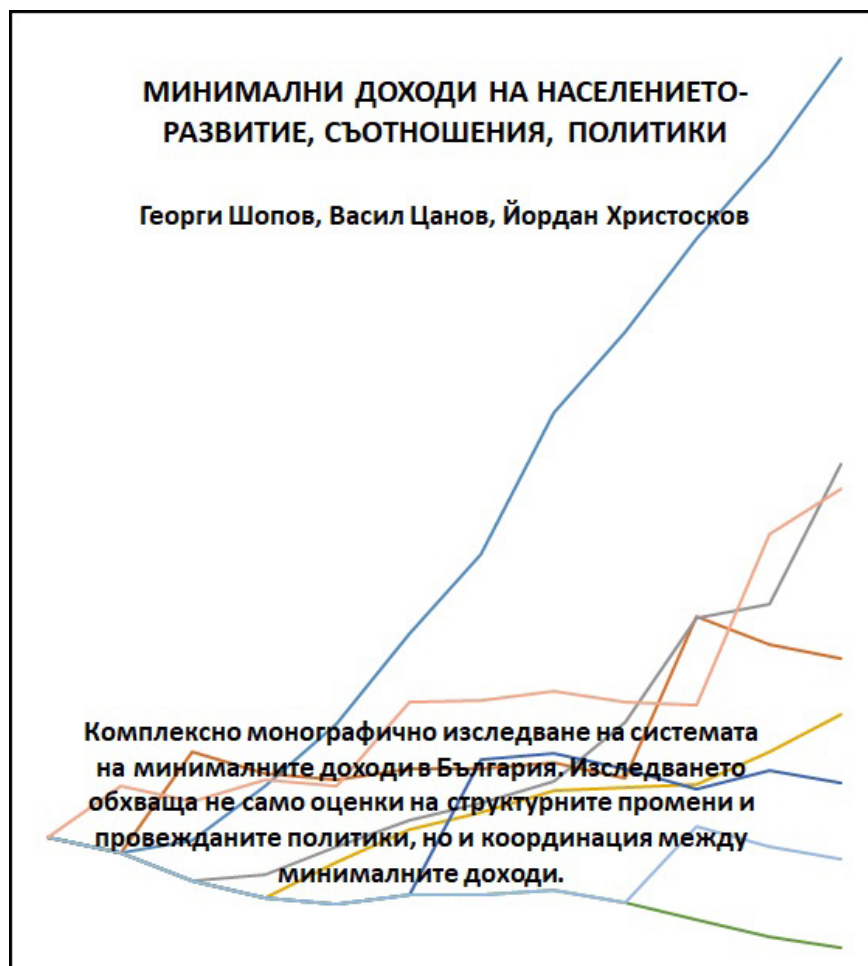

Разработена и приложена е методология, съчетаваща макроподход и микроподход (емпирично изследване на фирми, контролирани от китайски капитали, и анализ на финансовите им резултати). Осъществен е първият в страната финансов анализ на китайските компании в България. Извършен е тест за релевантността на класическите теории за факторите, движещи преките чуждестранни инвестиции, както и проверка на приложимостта на опита на други страни с преки чуждестранни инвестиции от Китай по отношение на китайските инвестиции в България. За първи път се реализира комплексно изследване на китайските инвестиции в България, като са обхванати средата за инвестиции, факторите, тенденциите и ефектите. Въз основа на дълбочинното проучване на дейността фирми, контролирани от китайски капитали, са идентифицирани пречките и недостатъците на средата за привличане на китайски инвестиции. Дефинирани са подходящи политики, които биха насърчили китайски инвестиции с висока добавена стойност в българската икономика.

2.2. Най-значимо научно-приложно постижение и съответната графична илюстрация към него с кратък подфигурен текст

МИНИМАЛНИ ДОХОДИ НА НАСЕЛЕНИЕТО – РАЗВИТИЕ, СЪОТНОШЕНИЯ, ПОЛИТИКИ

Ръководител: проф. д-р Георги Шопов

Във фокуса на изследването са развитието, съотношенията и политиките по отношение на следните парични минимални доходи: минимална работна заплата, обезщетения при безработица, минимална пенсия за осигурителен стаж и възраст, социална пенсия за старост, социална пенсия за инвалидност, месечни помощи за отглеждане на деца, месечни социални помощи, целеви помощи за отопление. Направени са оценки и изводи за тенденциите в развитието на анализирания доход и на политиките спрямо тях след 2009 г., вкл. в условията на икономическа и здравна кризи. Аргументирано е виждане за цялостна, координирана политика в областта на минималните доходи. То е базирано на основни правила/начала както по отношение определянето размерите на тези доходи и защитата на покупателната им способност, така и относно взаимното допълване/надграждане или взаимното изключване на тези доходи. За всеки изследван минимален доход са направени предложения относно възможни механизми за определяне размера на съответния доход и защитата на покупателната му способност, в контекста на разбирането, че дизайнът и разходите за защитени минимални доходи би трябвало да имат антициклически и антикризисен характер.

3. МЕЖДУНАРОДНО НАУЧНО СЪТРУДНИЧЕСТВО НА ЗВЕНОТО

ИИИ при БАН поддържа партньорството с редица чуждестранни академични институции. През 2021 г. научни екипи от Института завършиха успешно три съвместни изследователски проекти с представители на Румънската академия на науките (РА) – 2, Украинската академия на науките (НАНУ) – 1. Учени от Института участват и *по покана или лична инициатива* в изпълнението на международни проекти, финансирани по програми на ЕС.

През годината Институтът е съорганизатор на **два** международни научни форума по съвместни изследователски проекти.

Учени от Института участват и в други **40** международни научни форума, организирани онлайн в страната и в чужбина; реализирани са съвместни публикации с чуждестранни учени.

Институтът и негови академични служители са членове на над **40** международни научни мрежи и организации.

Важна насока на международното сътрудничество на Института е съвместната издателска дейност, осъществявана чрез участието на чуждестранни учени в редколегиите на двете издания на Института, както и чрез участието на сътрудници на Института в **24** редколегии на международни списания и **10** редколегии на чуждестранни списания. Институтът е регистриран в Мрежа за разпространение на научни статии в сферата на икономическата наука (Research Papers in Economics), в която участват учени от над седемдесет държави в света.

4. УЧАСТИЕ НА ЗВЕНОТО В ПОДГОТОВКАТА НА СПЕЦИАЛИСТИ –

форми на обучение и подготовка; сътрудничество с учебни заведения; външни заявители, включително от чужбина; анализ на състоянието, перспективи и препоръки

ИИИ при БАН има дългогодишни традиции и е признат център за подготовка на български и чуждестранни специалисти в следните акредитирани докторски програми: Политическа икономия (икономикс), Народно стопанство (вкл. регионална икономика и история на народното стопанство), Финанси, парично обръщение, кредит и застраховка, Статистика и демография, Световно стопанство и международни икономически отношения, Икономика и управление.

Обучението на докторантите се извършва по утвърдени от Научния съвет индивидуални планове за тяхната работа, чието изпълнение се оценява на базата на годишен отчет на докторанта и ежегодна атестация. През 2021 г. в Института се обучаваха общо 7 докторанти: 6 – задочно обучение и 1 – чуждестранен докторант на самостоятелна подготовка. През текущата година един докторант приключи в срок обучението си с успешна защита на дисертационен труд, а един бе отчислен без право на защита.

Научното ръководство на докторантите за 2021 г. в ИИИ при БАН се осъществява от хабилитирани учени от Института и от преподаватели от партньорски университети, както следва:

- доц. д-р Венета Христова Матеева, ВТУ – 1 докторант;
- проф. д-р Татяна Хубенова-Делисивкова – 1 докторант;
- проф. д-р Искра Христова-Балканска – 1 докторант;
- доц. д-р Стефан Иванов – 1 докторант;
- доц. д-р Виктор Йоцов – 1 докторант;

- проф. д-р Стартак Керемидчиев – 1 докторант;
- проф. д-р Стефан Петранов, СУ – 1 докторант.

ИИИ при БАН съдейства на докторантите да развиват изследователски умения, да получават допълнителна информация и да апробират изследователските си тези чрез включване в проекти, участие в национални и международни научни и научно-практически форуми, реализиране на публикации. Въпреки добрите традиции и положителния опит при обучението на докторанти, броят на кандидатите и на зачислените в докторантура не е удовлетворителен.

Придобиването на докторска степен от ИИИ при БАН е гаранция за успешна професионална реализация в страната и в чужбина. Високите критерии при приема и подготовката на докторанти е гаранция за успех, но и предизвикателство пред желаещите да се обучават в Института. Приносът на Института при подготовката на специалисти за икономиката на страната би бил по-голям, ако не съществуваша ограниченията за БАН да обучава студенти, които са потенциални кандидати за докторантура.

Признание за възможностите на ИИИ при БАН в подготовката на специалисти са сключените договори за сътрудничество с 10 национални и 14 чуждестранни научни организации и висши училища. Академични служители на Института са включени в органи на управление, съвети и комисии на редица висши училища. Наред с това, учени от Института участват в преподавателска и обучителна дейност по бакалавърски, магистърски и докторски програми в 15 висши училища в страната.

По НП „Млади учени и постдокторанти - 2018/2020“, модул „Постдокторанти“, научна област „Социални и хуманитарни науки“, в Института работи на срочен договор един постдокторант – д-р Мария Пеева (решение на НС, протокол №1/30.01.2019г.), одобрен от ЦУ на БАН.

По линия на международния обмен млад учен от Института участва в мобилност по програма "ЕРАЗЪМ +" за академичната 2020-2021г.: гл. ас. д-р Соня Георгиева в категория „Персонал“, от 04.10.2021 г. до 08.10.2021 г. в Bata University – Чехия, гр. Злин, за обучение с цел подобряване на педагогически и лекторски умения.

5. ИНОВАЦИОННА ДЕЙНОСТ НА ЗВЕНТО И АНАЛИЗ НА НЕЙНАТА ЕФЕКТИВНОСТ

5.1. Осъществяване на съвместна иновационна дейност с външни организации и партньори, вкл. поръчана и договорирана с фирми от страната и чужбина;

5.2. Извършен трансфер на технологии и/или подготовка за трансфер на технологии по договор с фирми; данни за полученото срещу това заплащане; данни за реализираните икономически резултати във фирмите (работни места, печалба, производителност, дял на новите продукти в общия обем на продажбите и т.н.).

6. СТОПАНСКА ДЕЙНОСТ НА ЗВЕНТО (до 1 стр.)

6.1. Осъществяване на съвместна стопанска дейност с външни организации и партньори /продукция, услуги и др., които не представляват научна дейност на звеното/, вкл. поръчана и договорирана с фирми от страната и чужбина.

6.2. Отдаване под наем на помещения и материална база.

6.3. Сведения за друга стопанска дейност.

7. КРАТЪК АНАЛИЗ НА ФИНАНСОВОТО СЪСТОЯНИЕ НА ЗВЕНОТО ЗА 2021 г.

Приходите от бюджетната субсидия и собствени средства през 2021 г. възлизат на 1 772 843 лв., в т.ч. получени вътрешни трансфери в размер 126 181 лв. и трансфери от фонд „Научни изследвания“ за сп. „Икономическа изследвания“, сп. „Икономическа мисъл“ и за научноизследователски проект на тема „Фискални и монетарни инструменти за регулиране на неопределеност в икономиката“. Част от трансфера в размер на 34687 лв. са средства, получени по проекти, които предстои да бъдат изразходвани през следващия отчетен период в съответствие с план-сметките по договорите.

Разходите са 1 758 951 лв., от които 1 604 171 лв. - от субсидия и 154 780 лв. - от собствени средства и получени трансфери във връзка с проекти, спечелени от Института. В размера на разходите се включват и разходи по различните проекти, финансирани от различни източници.

Разходите имат следната структура (лв.):

Заплати и доп. възнаграждения за персонала	1 369 144
в т.ч.	
- заплати, доп. възнаграждения, хонорари	1 340 249
- обезщетения	28 895
Осигурителни вноски за ДОО от работодател	157 367
Здравно-осигурителни вноски от работодател	54 428
Вноски за ДЗПО от работодател	15 885
Издръжка	79 500
в т.ч.	
- материали	14 864
- вода, горива, енергия	16 189
- разходи за външни услуги	44 095
- командировки	1 288
- застраховки	2 524
- други	540
Данъци, такси	19 335
Разходи за основен ремонт на административна сграда	49 865
Разходи за членски внос	1 100
Разходи за придобиване на ДМА	7 858
Разходи за програмни продукти и лицензи	4 469

Приходите извън субсидията се формират от продажба на списания „Икономическа мисъл“ и „Икономически изследвания“, от договор с фонд „Научни изследвания“ за финансиране на списание „Икономически изследвания“, от Корейския институт за развитие, от такси за обучение на докторанти, публикуване в сп. „Икономически изследвания“ и други.

В Института се изплащат хонорари и възнаграждения за рецензиране и предпечатна подготовка на сп. „Икономическа мисъл“ и сп. „Икономически изследвания“, за изготвяне на рецензии на планови разработки, за научни журита, за научно ръководство на докторанти, изпитни комисии и други.

Разходите за издръжка се покриват от собствени средства или от партидите на съответния проект, за който се отнасят. В разходите за материали се включват и активи със стойност под 1 000 лв., след което те се завеждат задбалансово. Разходите за външни услуги включват: телекомуникационни, обяви за конкурси, печатарски услуги за издания на Института, научни мероприятия, поддръжка на програмни продукти, ремонт на техника, асансьорни, охранителни и други услуги. Разходите за командировки са за участия на служителите в научни мероприятия.

8. ИЗДАТЕЛСКАТА И ИНФОРМАЦИОННАТА ДЕЙНОСТ НА ЗВЕНОТО

ИИИ при БАН има богата издателска дейност, осъществявана чрез двете реферирани и индексирани научни списания с отворен достъп от 2021 г. – „Икономическа мисъл“ и „Economic studies (Ikonomicheski Izsledvania)“, като „Economic studies (Ikonomicheski Izsledvania)“ е *първото списание с импакт ранг в областта на икономиката в страната*; чрез публикуването на Годишен доклад „Икономическо развитие и политики в България: оценки и очаквания“ – научно-аналитично издание, посветено на актуалното състояние и развитие на българската икономика; чрез поредица от монографични издания и множество публикации на академичния състав в национални и международни научни издания, вкл. с импакт фактор/ранг.

Списание „Икономическа мисъл“. Списанието публикува годишно 6 книжки със статии и студии на български и на английски език, в които се отразяват актуални изследвания по широк кръг въпроси от учени от България и чужбина. Списанието се индексира и реферира от Journal of Economic Literature/Econ Lit, издание на Американската икономическа асоциация и от световна база данни за научни публикации в областта на икономическите науки RePEc, а от 2018 г. - в ERIH PLUS.

Списанието предлага рубриките „Коментари“, „Отзиви“, „Научен живот“, публикува рецензии и отзиви за български и чуждестранни книги, информира читателите за проведени научни форуми в страната и чужбина. Списанието се издава с финансовата подкрепа на УНСС.

Списание „Economic studies (Ikonomicheski Izsledvania)“ е международно научно списание на английски език с SC Imago Journal Rank (SJR) на SCOPUS: **0,2** (2020) и е в квантил **Q3** „Economics, Econometrics, Finance“ на SCOPUS. Списанието се индексира и реферира и от Journal of Economic Literature/Econ Lit, RePEc и EBSCO.

И двете списания имат WEB-страници, които постоянно се актуализират, а от 2021 г. пълният текст на всички броеве от архива на списанията е с отворен достъп. Те се разпространяват чрез абонамент, изпращат се до най-големите национални и университетски библиотеки в света чрез служба „Библиотечен обмен“ на БАН и са включени в каталога на най-голямата виртуална библиотека за списания от Централна и Източна Европа – CEEOL.

През 2021 г. двете списания печелят проекти по ФНИ – Конкурс «Българска научна периодика - 2022 г.», което е добър атестат и признание за тяхната значимост и актуалност.

Ежегодният **Годишен доклад на ИИИ при БАН**, в който се представят обективни анализи на състоянието и развитието на българската икономика, както и прогнозни оценки и препоръки за подходящи национални политики, се издава на български и на английски език. Предназначен е за държавните институции, организациите на работодателите и синдикалните структури, общинските и местните управленски структури, неправителствените организации, научната общност и широката общественост.

През 2021 г. са излезли от печат **97** публикации на учени от Института. Списъкът на научните публикации е представен като *Приложение Г* към отчета.

Научни публикации на учени на Института са цитирани **299** пъти през 2021 г. Списъкът с цитиранията е представен като *Приложение Д* към отчета.

9. ИНФОРМАЦИЯ ЗА НАУЧНИЯ СЪВЕТ НА ЗВЕНОТО

Съставът на Научния съвет е избран на заседание на Общо събрание на учените на 05.03.2021 г.

Научният съвет на института включва 21 членове. От тях: професори –17 и доценти – 4; с научната степен "Доктор на науките" – 2, с образователната и научна степен "Доктор" – 19.

Списъчен състав на Научния съвет:

проф. д.ик.н. Васил Георгиев Тодоров

проф. д.ик.н. Гарабед Ардашес Минасян

проф. д-р Александър Петров Тасев – ИИИ при БАН

проф. д-р Алла Валентиновна Кирова – ИИИ при БАН

проф. д-р Васил Мишов Цанов – ИИИ при БАН

проф. д-р Веселин Минчев Минчев

проф. д-р Георги Иванов Шопов

проф. д-р Дарина Русчева Тодорова – ИИИ при БАН

проф. д-р Ирена Кирилова Зарева-Зафирова – ИИИ при БАН

проф. д-р Искра Спасова Белева – ИИИ при БАН

проф. д-р Искра Богданова Христова-Балканска – ИИИ при БАН

проф. д-р Йордан Атанасов Христосков

проф. д-р Митко Атанасов Димитров – ИИИ при БАН

проф. д-р Победа Василева Луканова – ИИИ при БАН

проф. д-р Радка Белчева Илева-Филкова – ИИИ при БАН

проф. д-р Спартак Василев Керемидчиев – ИИИ при БАН

проф. д-р Татяна Стефанова Хубенова-Делисивкова

доц. д-р Павлинка Петкова-Найденова – ИИИ при БАН

доц. д-р Виктор Иванов Йоцов

доц. д-р Огнян Борисов Боюклиев – ИИИ при БАН

доц. д-р Саша Грозданова – ИИИ при БАН

Научният съвет се отчита за своята дейност пред Общото събрание на учените всяка година в рамките на годишния отчет на Института (Актуализираният Правилник за дейността на Научния съвет на Института за икономически изследвания при БАН е приет на заседание на Научния съвет, с Протокол № 3 от 26.02.2020 г. - https://www.iki.bas.bg/files/Pravilnik_Nauchen.savet_Prot3_26.02.2020.pdf)

10. КОПИЕ ОТ ПРАВИЛНИКА ЗА РАБОТА В ЗВЕНТО

Правилник за устройството, дейността и вътрешния ред на Института за икономически изследвания при БАН - https://www.iki.bas.bg/files/Pravilnik-za-ustroistvoto%20i%20deinostta_2021-final-13.10.2021.pdf;

11. СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ В ОТЧЕТА И ПРИЛОЖЕНИЯТА КЪМ НЕГО СЪКРАЩЕНИЯ

CEEOL	– Central and Eastern European Online Library
RePEc	– Research Papers in Economics
SJR	– SCImago Journal Rank
БТПП	– Българска търговско-промишлена палата
ВСУ	– Варненски свободен университет
ВТУ	– Великотърновски университет
ВУАРР	– Висше училище по агробизнес и развитие на регионите
ВУЗФ	– Висше училище по застраховане и финанси
ЕК	– Европейска комисия
ЕС	– Европейски съюз
ИИИ-БАН	– Институт за икономически изследвания при Българска Академия на науките
КСО	– Корпоративна социална отговорност
ЛТУ	– Лесотехнически университет
МВБУ	– Международно висше бизнес училище
МИ	– Министерство на икономиката
МОН	– Министерство на образованието и науката
МОСВ	– Министерство на околната среда и водите
МРРБ	– Министерството на регионалното развитие и благоустройството
МС	– Министерски съвет
МСП	– Малки и средни предприятия
МТСП	– Министерство на труда и социалната политика
НАНУ	– Национална академия на науките на Украйна
НАОА	– Национална агенция за оценяване и акредитация
НБУ	– Нов български университет
ННП	– Национална научна програма
НОИР	– Наука и образование за интелигентен растеж
НП	– Национална програма
НСИ	– Национален статистически институт
НСОРБ	– Национално сдружение на общините в Република България
НСРНИ	– Националната стратегия за развитие на научните изследвания
ОП	– Оперативна програма

ОПРЧР	– Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“
ПНЕК	– Постоянна научно-експертна комисия
ПУ	– Пловдивски университет
РА	– Румънска Академия
СУ	– Софийски университет
УНСС	– Университет за национално и световно стопанство
УХТ	– Университет за хранителни технологии
ФНИ	– Фонд „Научни изследвания“
ЮЗУ	– Югозападен университет